

Linda Bergman
linda.bergman@varmdo.se
08 570 481 46
Miljöinspektör

Enligt sändlista

Tjänsteskrivelse

ÅLSTÄKET 7:1, Skärgårdsvägen 203: Förslag till beslut om att utreda möjliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått som kan vidtas vid Ålstäkets pumpstation för att förhindra bräddning av orenat avloppsvatten

Förslag till beslut

Bygg- och miljöavdelningen föreslår bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden besluta att förelägga Värmdö kommun Tekniska nämnden (org. nr. 212000-0035) att

1. utreda vilka möjliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått som kan vidtas vid Ålstäkets pumpstation för att förhindra bräddning av orenat avloppsvatten. Ett så kallat nollalternativ där inga skyddsåtgärder eller försiktighetsmått vidtas ska finnas med i utredningen
2. utreda vilka möjliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått som kan vidtas vid Ålstäkets pumpstation för att förebygga att olägenhet uppstår för människors hälsa och miljön vid bräddning av orenat avloppsvatten. Ett så kallat nollalternativ där inga skyddsåtgärder eller försiktighetsmått vidtas ska finnas med i utredningen.
3. utredningen i punkt 1 och 2 ska omfatta en rimlighetsavvägning där kostnaden och arbetsinsatsen ställs mot nyttan för människors hälsa och miljön
4. redogöra för vilket/vilka alternativ som föreslås vid Ålstäkets pumpstation
5. skriftligen redovisa uppgifterna i punkt 1-4 till bygg- och miljöavdelningen senast 3 månader efter att beslutet vunnit laga kraft.

Stöd för beslut

Beslutet är fattat med stöd av 2 kap. 2, 3, 7 §§, 9 kap. 1-3 §, 26 kap. 1, 9, 21, 22 §

Ärendet

Den 4 oktober 2010 inkom Värmdö kommun- samhällsbyggnadskontoret med information om en ombyggnation av Ålstäkets pumpstation på fastigheten Ålstäket 7:1.

Bakgrund

Med anledning av anmälan förelade bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Värmdö kommun tekniska nämnden om försiktighetsmått och skyddsåtgärder. Beslutet överklagades av bland annat Ljungs samfällighetsförening. Mark- och miljööverdomstolen fattade beslut i november 2016 och återförvisade då ärendet tillbaka till bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Förslag till beslut kommunicerades med Värmdö kommun, Tekniska nämnden via Carina Molin samt Majken Elfström i skrivelse expedierad 2017-05-22. Inga synpunkter inkom.

Bygg- och miljöavdelningens bedömning

Värmdö kommun genom Tekniska nämnden bedöms bedriva miljöfarlig verksamhet i enlighet med definitionen i 9 kap. 1 § miljöbalken då utsläpp sker av avloppsvatten i mark- eller vattenområde i liket med definitionen i 9 kap. 2 § miljöbalken. Som verksamhetsutövare för miljöfarlig verksamhet ska de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken efterlevas i den mån det bedöms rimligt.

Alla som vidtar en åtgärd ska vidta de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som behövs för att undvika en skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Vilka skyddsåtgärder, begränsningar och övriga försiktighetsmått som kan bli aktuella är av olika slag och omfattning.

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämndens bedömning är att det underlag som idag finns i ärendet, bland annat utredningar och kostnadsberäkningar är så gamla att det inte går att fatta något nytt beslut i ärendet utifrån dessa.

För att säkerställa att pumpstationen i Ålstäket inte utgör någon olägenhet för människors hälsa och miljö behöver en ny utredning göras där verksamheten utreder olika skyddsåtgärder och försiktighetsmått som kan vidtas för att minska risken för framtida bräddningar samt bräddningars påverkan på människors hälsa och miljö.

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämndens sammanfattande bedömning är att det är rimligt Värmdö Kommun, Tekniska nämnden utför dessa utredningar för att de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som är mest lämpliga för platsen väljs.

Information och upplysningar

Detta beslut kan överklagas till Länsstyrelsen i Stockholms län.

BYGG- OCH MILJÖAVDELNINGEN

Linda Bergman
Miljöinspektör

Bilagor:

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämndens föreläggande BMHN 101, daterat 2012-06-19

Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr. M 10487-15, daterat 2016-10-11

Sändlista

Delges beslut med e-post med MB

Värmdö kommun, Tekniska nämnden via Carina Molin

carina.molin@varmdo.se

Ljungs samfällighetsförening via Claes Warnström, Bankir Zethraeus väg 29,
139 34 VÄRMDÖ

claes@warnstrom.se

Information om hur du överklagar bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut

Detta beslut kan överklagas till Länsstyrelsen i Stockholms län.

Tid för överklagande

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden måste ha fått din skriftliga överklagan inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet, annars kan ditt överklagande inte tas upp för prövning.

Hur du utformar sitt överklagande mm

I skrivelsen med överklagandet ska du;

- Tala om vilket beslut du överklagar, uppge beslutsnummer/paragraf i protokollet och diarienummer
- Ange varför du anser att beslutet är felaktigt
- Redogöra för hur du vill att beslutet ska ändras

Du kan givetvis anlita ombud som sköter överklagandet åt dig, glöm då inte att du måste bifoga en fullmakt.

Övriga handlingar

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din ståndpunkt i ärendet så bör du bifoga dessa.

Underteckna överklagandet

Din skrivelse med överklagandet ska undertecknas och namnteckningen förtydligas. Uppge även dina kontaktuppgifter och postadress.

Var ska överklagandet lämnas/skickas?

Din skrivelse med överklagandet ska inlämnas/skickas till bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun, se adress nedan.

Länsstyrelsen i Stockholms län
via Värmdö kommun
Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden
134 81 GUSTAVSBERG

Bygglov/miljö - underlag

maj 29, 2017

Lantmäteriet; Värmdö kommun

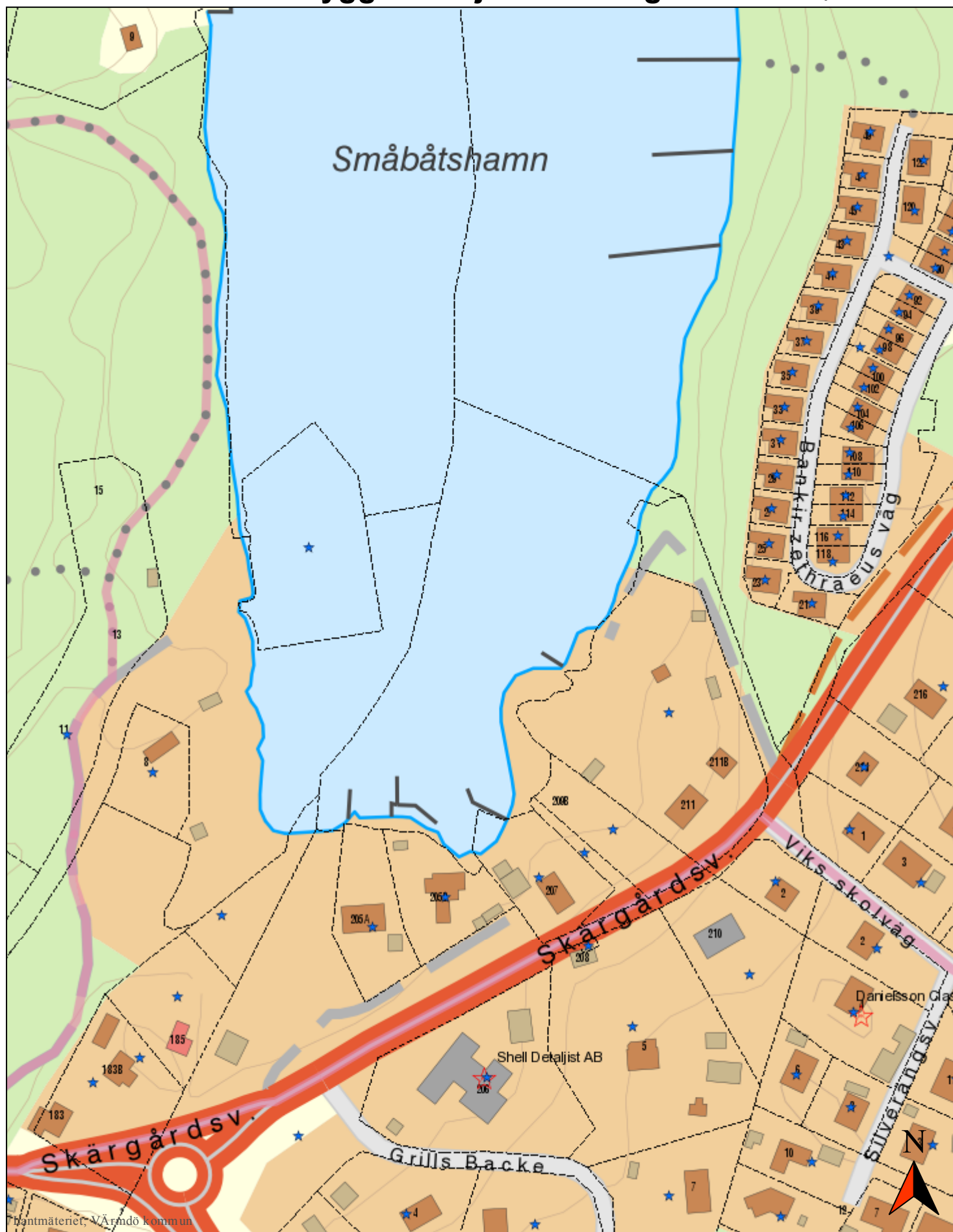
0 20 40 60 [m]

1:750 (A4)

Bygglov/miljö - underlag

maj 29, 2017

50 0 50 100 150 [m]

1:2 000 (A4)

Samhällsbyggnadskontoret (REK+MB)

Värmdö kommun

134 81 Gustavsberg

ÅLSTÄKET 7:1: Anmälan om ändring av tillståndsgiven verksamhet, pumpstation för 30 000pe, på fastigheten Ålstäket 1:7

Beslut

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att meddela Värmdö kommun-samhällsbyggnadskontoret (org.nr: 212000-0035) följande beslut gällande pumpstationen på Ålstäket 7:1 (enligt till beslutet bilagd karta):

1. Pumpstationen Ålstäket ska bedrivas i överensstämmelse med vad som framkommer i gällande tillstånd för verksamheten samt vad verksamheten i huvudsak angivit i anmälan med tillägg av punkterna 2-3 nedan.
2. Vid utsläpp av orenat avloppsvatten i Mörttäsviken ska åtgärder enligt i anmälan inkommet egenkontrollprogram vidtas med följande tillägg:
 - a. Nivån på städningen ska dokumenteras tydligare där det framgår att alla synliga och åtkomliga fasta partiklar och föremål som kan härledas till en bräddning ska saneras/plockas upp längs med stränder ut förbi Mörttäsviken (ca 650 meter ut från land). Städningen ska pågå tills allt fast material härstammat från bräddningen har krattats upp.
 - b. Om det har bräddat vintertid ska, utöver den städning som kan vidtas omgående efter bräddtillfället, en vårstädning längs med stränderna enligt punkt a ske efter snösmältning.
 - c. Efter ett bräddtillfälle ska det genom vattenprovtagning och analys av enterokocker och e-coli visas på att viken har återgått till badvattenkvalité.

- d. Det ska framgå i en tydlig checklista i egenkontrollen vilka åtgärder som vidtas när bemanning kommer till platsen efter ett bräddtillfälle samt en bedömning av hur lång tid det bör ta för bemanningen att inställa sig på plats.
- e. Beskrivning av hur bräddflödesberäkningen sker vid strömbortfall.
- f. Informera omgående efter bräddning (oavsett mängd bräddat vatten och tid på året) vid pumpstationshuset om att viken misstänks vara påverkad av otjänliga halter av bakterier och att bad inte rekommenderas. Information om utsläppet ska även finnas tillgängligt på hemsidan.
- g. En rutin för inkomna synpunkter och klagomål.

Uppdateringar i egenkontrollprogrammet enligt ovan ska ha genomförts **senast 3 månader** efter lagkraftvunnet beslut.

- 3. En uppdaterad plan för ledningsnätet (jämför villkor i tillståndet för Hemmesta Reningsverk) ska redovisas **senast 6 månader** efter att detta beslut vunnit laga kraft. En sådan plan ska som minst innehålla en uppföljning av orsakerna till bräddningar vid Ålstäkets pumpstation samt en beskrivning av vilka åtgärder som ytterligare planeras att vidtas framöver. Åtgärderna ska också innefatta sådana åtgärder som bedöms som maxalternativ där ekonomin avvägs mot miljönyttan.

Nämnden anser att verksamhetsutövaren bör ge invånarna erforderlig information samt återrapportera till nämnden vid driftsstörningar.

Detta beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas.

Ärendet

Den 4 oktober 2010 inkom Värmdö kommun- samhällsbyggnadskontoret med information om en ombyggnation av Ålstäkets pumpstation, Ålstäket 7:1.

Kompletteringar har därefter skett med följande handlingar:

- Utredning- bedömda effekter på miljön 2011-08-22
- Reviderad utredning- bedömda effekter på miljön 2012-01-25
- Förslag till egenkontrollprogram 2012-01-25
- Reviderad utredning och egenkontrollprogram 2012-04-03

Gällande tillstånd

Ålstäkets pumpstation tillhörde fram till mars 2012 Hemmesta reningsverks ledningsnät. Hemmesta reningsverk har ett tillstånd från 2003 där villkor för ledningsnätet finns uppsatta. Bl.a. villkoras att ledningsnätet fortlöpande ska ses över och underhållas i syfte att minska flödet till reningsverket.

Sedan mars 2012 pumpas spillvatten som kommer in till Ålstäkets pumpstation vidare via Tjustviks pumpstation vidare till Käppala reningsverk på Lidingö istället. I det äldre tillståndet för Tjustviks f.d. reningsverk finns Ålstäkets

pumpstation inte medtagen. Värmdö Kommun har för avsikt att söka ett nytt, frivilligt, tillstånd för hela kommunens ledningsnät.

Bygg- och miljökontorets redovisning

Nedan redovisas en sammanfattning av de uppgifter som inkommit i anmälan.

Bakgrund

Ett 25 km långt ledningsnät samlar upp spillvatten främst från områdena Mörtlös, Ingaröstrand och Fågelbro och leder det till Ålstäket. Sträckan innehåller i dagsläget 11 pumpstationer. Alla 11 pumpstationer har möjlighet att brädda innan de når Ålstäkets pumpstation. Vid Ålstäkets pumpstation kan utgående och eventuellt bräddat flöde mätas.

Ombyggnationen av Ålstäkets pumpstation har redan påbörjats och nästan färdigställt innan beslut tagits i ärendet. Under ärendets gång har flödet vänts och leds numera till Käppala reningsverk via Tjustvik.

Grovt uppskattat är det i dagsläget cirka 2600 personer anslutna till pumpstationen.. 2033 beräknas ca 30.000 personer vara anslutna vilket innebär ett flöde på 7100 m³/dygn.

Utsläpp till vatten

Pumpstationen har sedan tidigare en bräddledning som mynnar i strandkanten inne i Mörtlösaviken. I samband med ombyggnationen ska ledningen fortfarande mynna i Mörtlösaviken, men på 8 meters djup, 80 meter ut från strandkanten istället. Utanför Mörtlösaviken ligger Torsbyfjärden.

Mynningens plats ligger, enligt uppgift i anmälan, ovanför språngskikten för både temperatur och salthalt samt med en jämn sluttning mot större djup vilket enligt uppgift från en oberoende fackman (PM från Stockholm vatten) innebär att vattendjupet i sig inte skulle innebära en ackumulation av föroreningar och att det inte finns något som hindrar vattenrörelse från att blanda ut föroreningar från en bräddning.

Värmdö kommun, VA-enhet, har gjort en ekonomiskt och miljömässig avvägning. Den visar att en förlängning av bräddledningen till nästa vik (lite mer än det dubbla avståndet) skulle kosta dubbelt så mycket, ca ytterligare 2 miljoner. Omblandningen bedöms inte bli bättre med en förlängning då den redan är fullgod i det angivna läget enligt uppgift i PMet från Stockholm vatten.

Projektet Ålstäket kommer i förlängningen innebära att Hemmesta reningsverk läggs ner för omkoppling till Käppala och enligt beräkningar i inkommen anmälan kommer nedläggningen därmed att innebära en totalt sätt mindre belastning av kväve och fosfor till Torsbyfjärden. Hemmesta reningsverk är ett äldre verk jämfört med Käppala som har en effektivare rening.

Fortfarande kvarstår dock enligt anmälan att det lokalt blir höga belastningar vid just bräddtillfället men enligt uppgift i anmälan (PM från Stockholm vatten) är det inte möjligt att påvisa några effekter efter bräddning eftersom det späds ut så pass fort, under förutsättning att recipienten inte är mycket avgränsad eller att utsläppet

pågått under lång tid. PM:et har kompletterats med uppgifter om att det grundar sig på halter som uppstår i ett inte alltför utspätt avloppsvatten och kan jämföras med de inkommande halterna på Hemmesta reningsverk (tabell 2 i rapport till anmälan).

Det finns en sedan tidigare regelbunden recipientkontroll ute i Torsbyfjärden utifrån krav ställda i tillståndet för Hemmesta reningsverk. Mätpunkten ligger 2 km från bräddledningens mynning, vid Torsby Holme. Här kan en långsiktig trend följas för kväve och fosfor.

Bräddningar har skett från pumpstationen vid 11 tillfällen de senaste två åren (2010 och 2011). Totalt har 1200 m³ bräddat. Bräddning sker främst med anledning av mycket dagvatten (regn/snö) i ledningsnätet och strömavbrott. Bräddning sker då vattnet inte kan ta vägen någon annanstans än ut i en recipient eller tillbaka in i bostäderna. Det finns ingen buffertkapacitet på ledningsnätet, enligt uppgift för att flödena är för stora.

Boende och friluftsliv

Inom 50 meter från pumpstationen finns två bostadshus. En dosering av NutriOX sker som har funktionen att minska bildning av svavelväte, som i sin tur ger luktproblem. Utöver det har UV-ljus och kolfilter på utgående luft, för att minimera lukt till närområdet, installerats i samband med ombyggnationen enligt inkommen anmälan.

Vid bräddning kan rekreation och friluftsliv påverkas i viken. Enligt inkommen anmälan ska fast material som flyter i land i möjligaste mån krattas ihop och tas bort.

Enligt Stockholm vattens bedömning påverkas viken av höga halter av E-coli vid ett bräddutsläpp. Beroende av bl.a. temperatur och ljus bryts bakterierna ner olika snabbt. Sommartid handlar det enligt uppgift om några dagar medan på vintern kan det ta upp till 10 dagar. Andra typer av bakterier och virus kan överleva längre, men de bakterier som kan bestämmas är enterokocker och e-coli. Enligt inkommet förslag till egenkontrollprogram ska provtagning för att analysera badvattenkvalité tas ut då bräddning skett. Vid behov planeras det att sättas upp skyltar innan proverna har analyserats.

Åtgärder mot bräddning

Värmdö Kommuns VA-enhet har en driftövervakning dygnet runt.

Det finns en möjlighet att koppla in mobil reservkraft. Reservkraft kopplas dock enligt uppgift inte in om andra mer prioriterade anläggningar, t.ex. vattenverk, behöver reservkraften.

Totalt kommer tre pumpar finnas i pumpstationen. En pump pumpar 130 liter/sekund. 2033 beräknas ett maxflöde på 273 liter/sekund (största flödet som stationen är byggd att klara av). Fler pumpar pumpar ett större flöde men det dubblar inte flödet enligt inkomna uppgifter. Det hela dimensionerade flödet beräknas kunna klaras och planen är att en pump alltid ska finnas i reserv.

Egenkontrollprogram

Värmdö kommun, VA-enheten, har inkommit med ett dokumenterat egenkontrollprogram gällande Ålstäkets pumpstation. I programmet framkommer planerade åtgärder och kontroll vid bräddningar samt vilka åtgärder som vidtas för att undvika luktproblem (se ovan).

Enligt uppgift i programmet finns uppdaterade drift- och skötselinstruktioner alltid tillgängliga ute på stationen. Driftstörningar och planerade driftavbrott som har betydelse ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt ska enligt det inkomna programmet meddelas bygg- och miljökontoret. Vidare ska de data som samlats in i driftövervakningssystemet under året analyseras och en utredning om möjliga förbättringar presenteras i samband med den årliga miljörapporteringen till tillsynsmyndigheten.

Enligt kompletteringar i ärendet har Värmdö Kommuns VA-enhet för avsikt att uppdatera en plan för ledningsnätet. Ingen revidering har i dagsläget inkommit till bygg- och miljökontoret.

Avfall

Enligt anmälan sker förvaring av spillolja inne pumpstationshuset. Enligt kompletterande uppgifter är omfattningen inte större än att oljan omhändertas efter varje gång den uppkommit.

Lokalisering

Eftersom pumpstationen är befintlig anses lokaliseringen vara svår att ändra på.. För bräddledningen finns enligt anmälan egentligen bara alternativet Mörtäsviken eftersom den andra viken har två offentliga badplatser.

Nedläggning av ledningen

För själva nedläggningen av ledningen har en anmälan om vattenverksamhet gjorts och utredningar vidtagits. Provtagning av sediment i viken visar inte på några förhöjda halter av föroreningar. Även en ansökan om dispens för strandskyddet har gjorts och dispens har medgivits.

Yttranden

Länsstyrelsen har beretts möjlighet att lämna yttrande. De har den 22 maj meddelat muntligt och via tjänsteanteckning att det vore bra att så långt möjligt klargöra följande: inställetid, hur man löser bräddflödesberäkningen vid strömbortfall, riskanalys för bräddning, vilka dimensionerande regn som de använder och vilken strategi som finns för bräddning, en helhetssyn med svar på frågan om det t.ex. är lämpligare att prioritera bräddning till någon annan station. Länsstyrelsen framför även att ärendet bör hanteras som ren tillsyn enligt 26 kap miljöbalken och inte som en anmälan enligt 21 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH). Detta eftersom varken ledningsnät eller pumpstation ingår i bilagan till FMH vilket skulle innebära att ändringar på nätet därmed troligen inte är förprövningspliktig enligt 5 eller 21 §§ FMH. Vidare skriver länsstyrelsen att en del av utredningarna som kommer av aktuellt ärende kommer att bli aktuellt i ärendet där frivilligt tillstånd söks. Enligt länsstyrelsen

skulle det i tillståndsärendet kunna regleras hur ändringar ska hanteras så att det blir en anmälningsliknande hantering. Representant för fiskevårdsförbund har fått handlingar på remiss men inte inkommit med något yttrande.

Fastigheter som ligger placerade kring viken i nivå med den planerade bräddledningens dragning har fått handlingar i ärendet på grannhörande. Det har kommit in yttranden från två boendeföreningar och två enskilda fastighetsägare/boende samt ett byggbolag. Yttrandena bifogas. Sammanfattningsvis framförs det i yttrandena att bräddning är en lösning som inte är förenlig med miljöbalken och att bygg- och miljökontoret bör stoppa utsläppet omedelbart med stöd av miljöbalken. Det anses vara ett miljöbrott och de boende menar att Värmdö kommun inte har lagt fram tillräckligt med bevis och försiktighetsåtgärder enligt 2 kap miljöbalken. Det önskas en tydligare beskrivning av recipientens känslighet och användningsområde kopplat till framtida behov för pumpstationen samt dess samlade effekter. Det framförs att ett helhetstänk för hela ledningsnätet saknas och att redovisad rapport från Värmdö kommun, VA-enheten, inte uppfyller de krav som bygg- och miljökontoret ställt i sin bedömning utifrån ett första utkast till verksamhetens konsekvensbeskrivning av ombyggnationen. De boende framför också att det är anmärkningsvärt att byggnationen har genomförts redan innan beslut har tagits i ärendet. Den saknas ett trovärdigt resonemang kring kostnader jämförelse miljönyttan. Vattnet och vattenkvalitén är många gånger en av anledningarna till att boende i området väljer att flytta till området och bad och båtliv är en stor del i boendekvalitén i området. Dessutom yrkar de boende på bra åtgärder för sanering, god kontroll och tydlig information gällande eventuella bräddningar som sker. Sammanfattningsvis önskas reservkraft, avskiljning av partiklar vid bräddning, större buffertmöjligheter, en längre ledning alternativt bättre utredning om ledningens placering samt en bra information till boende vid bräddning.

Byggbolaget är positiva till upprustning av kommunalt vatten och avlopp och de förstår att bräddning måste finnas men de anser att den borde ligga längre ut. De menar också att bräddledningen, enligt uppgift från bifogad karta i ärendet, är placerad på deras fastighet.

Den 1 februari 2012 träffade bygg- och miljökontoret representanter från en av bostadsrättsföreningarna i området. Vid mötet behandlades en del frågeställningar som sedan också inkom i föreningens yttrande.

Lagstöd

Beslutet är fattat med stöd av 26 kap. 9, 19, 21, 26 §§ i miljöbalken med hänvisning till 2 kap. 2-3 och 7 §§, förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll (SFS 1998:901) samt 21, 27 §§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (SFS 1998:899).

Enligt miljöbalkens 2 kap 3 § ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de försiktighetsmått som behövs för att förebygga och hindra olägenhet för människors hälsa eller miljön. Vid yrkesmässig verksamhet ska bästa möjliga teknik användas. Kraven gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Särskild hänsyn ska tas

till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Bedömning

Lokalisering

Med hushållsavloppsvattnet tillförs bakterier och virus och andra föroreningar, (som t.ex. metaller). Vid en bräddpunkt riskeras både kort- och långtidseffekter i recipienten. Korttidseffekter består av en ökad syreförbrukning, förhöjd bakteriehalt samt estetisk påverkan i form av t.ex. synliga föroreningar och lukt. Långtidseffekter orsakas framförallt av närsalterna, men även svärnedbrytbara ämnen kan orsaka långtidseffekter.

Vilken effekten blir beror på mängden utsläpp samt vilken vattenomsättning och känslighet som recipienten har. Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd är i första hand de hälso- och miljöeffekter som kan uppstå på grund av utsläppet avgörande vid bedömning av hur stora bräddvattenutsläpp som kan tolereras. Recipientens nuvarande och framtida användning och därmed sammanhängande krav på vattenkvalitet är också avgörande för vilka restriktioner som bör gälla vid utsläpp av bräddat avloppsvatten.

En utomstående, oberoende bedömning gällande kort- och långsiktiga effekter för placeringen av bräddavlopp till Mörttäsviken har gjorts av Stockholm vatten. I den konstateras att vattenomsättningen vid bräddavloppets mynnig är tillräckligt god för att de kortsiktiga effekterna, risk för hälsoeffekter av bakterier, kommer avta efter 2-10 dagar. Det konstateras även att koncentrationen av närsalter snabbt sprids ut och att ackumulation av föroreningar på botten inte är någon större risk.

Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd är det bräddning som kan påverka råvattentäkter, badplatser, rekreationsområden samt skyddsvärda naturmiljöer, som bör prioriteras. Mörttäsviken har inget specifikt skydd idag ur naturmiljösynpunkt, det finns inga officiella badplatser och det är inte ett rekreationsområde av allmän karaktär. Därför bedöms Mörttäsviken som en lokal som kan fortsätta vara en placering för eventuella behov av bräddningar.

En lokaliseringsutredning anses därmed inte heller som rimlig med anledning av den fackmannamässiga bedömningen gällande risken för effekter samt att pumpstationen redan var befintlig och att eventuell påverkan på hälsa och miljö inte är permanent pågående.

Utsläpp till vatten

Även om placeringen enligt ovan fortsättningsvis kan bedömas vara ett fullgott alternativ ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt måste ändå skyddsåtgärder vidtas för att verksamheten ska kunna anses leva upp till de krav som miljöbalken ställer.

Bräddning av avloppsvatten är en lösning som prövats i ett antal tillståndsprövningar och som bedömts vara en acceptabel lösning då det inte varit, och i dagsläget anses vara, tekniskt möjligt eller rimligt att lösa problematiken med vissa typer av driftproblem på annat sätt. Förutsättningen för att bräddning har kunnat anses vara acceptabelt är under förutsättning att det finns ett ständigt pågående och engagerat arbete med att undvika bräddningar.

Med stöd av Stockholm vattens PM bedöms riskerna för miljö och hälsa vid just utsläppspunkten Ålstäket som små, men det är fortfarande ett utsläpp som måste beaktas och skyddsåtgärder vidtas. I ett helhetsperspektiv blir dock den totala belastningen mindre eftersom ombyggnationen av Ålstäkets pumpstation ingår i ett arbete där det totala utsläppet i recipienten Saltsjön kommer att minska. Minskningen består dels i säkrare teknik, färre antal enskilda anläggningar och även en minskad belastning från Hemmesta reningsverk.

Trots små risker för miljön och hälsan lokalt vid stationen Ålstäket och ett arbete för att totalt sätt förbättra utsläpp av närings- och smittoämnen anser bygg- och miljökontoret att det finns ett stort behov av att arbeta vidare med skyddsåtgärder vid pumpstationerna, både kort- och långsiktigt.

Kortsiktiga åtgärder berör främst de skyddsåtgärder som måste vidtas vid utsläpp. Bedömningen är att de åtgärder som framhållits i anmälan kompletterat med ovanstående beslutspunkter gällande krav på sanering och information anses vara tillräckliga och rimliga.

- Med stöd av ett tydligt egenkontrollprogram ska information om att bräddning har skett kunna nå ut på ett effektivt sätt till berörda. Information ska finnas tillgänglig på känd plats på hemsidan och för de som passerar ska informationen finnas tillgänglig på platsen för pumpstationen. Mörttäsviken är inte en allmän badplats utan det anses rimligt att ta reda på informationen själv vid pumphuset eller hemsidan.
- Rutinerna kring städningen behöver tydliggöras i egenkontrollprogrammet. En fullgod städning/sanering efter utsläpp enligt beslut ovan innebär att alla synliga och åtkomliga fasta partiklar ska avlägsnas. En tydlig dokumentation i egenkontrollen om detta innebär att alla berörda (t.ex. boende och driftpersonal) blir medvetna om vilken nivå som gäller. Flyter föremål som kan härledas till en bräddning ute på vattnet anses det rimligt, med anledning av korta avstånd, att invänta tills det eventuellt når strandkanten eller att det följer med strömmarna ut till havs. Vid de punkter och tillfällen som det inte går att städa, t.ex. om det bräddar på vintern och hamnar under isen och flyter upp på isen, ska det tydliggöras i egenkontrollen. Städning ska ske längs med öppna åtkomliga stränder 650 meter ut i viken, under förutsättning att driftpersonal får tillgång till bryggor och fastigheter.
- Provtagning på bakterier ska utföras i syfte att visa att bakteriehalten efter en bräddning återgått till det normala. Att ta prov direkt efter bräddning kan göras i syfte att studera hur pass höga eventuella bakteriehalter är efter en viss typ av bräddning alternativt för att konstatera att inga fler prover behöver tas och därmed få ett snabbare resultat/svar.
- Det ska var tydligt och känt genom egenkontrollen vilka åtgärder som vidtas vid bräddningstillfällen. En bedömning av inställelsetid får göras beroende av tid på dygnet och beroende av orsaken till utsläppet.

- Rutin för inkomna klagomål kan handla om ansvar för information på nätet eller i övrigt kontaktperson i frågorna. Det kan också beröra en förebyggande information i form av t.ex. planerade studiebesök på reningsverket eller pumpstationen.

Långsiktliga åtgärder kommer med i det fortlöpande förebyggande arbetet som också är en del av egenkontrollen.

- I och med ombyggnationen är förhoppningen att bräddningar ska minska, eller uteslutas helt, vid Ålstäkets pumpstation. 11 bräddningar på två år är ett antal som anses som alltför många och som behöver undvikas i fortsättningen. Enligt uppgift i anmälan kommer reservkraft vid Ålstäkets pumpstation i dagsläget bara att skicka problemen med utsläpp vidare till nästa vik. En filtrering skulle enligt uppgift i rapporten innebära att det fastnar och bräddar vid sidan om. En förlängning av utloppsledning blir orimligt kostsam i relation till riskerna för miljö och hälsa. Men trots detta måste det arbetas vidare med uppföljning och vilka åtgärder som ytterligare kan sättas in. Länsstyrelsens synpunkter om hur man lägger upp strategin för bräddningar, vilka riskanalyser som görs, vilka regn som dimensioneras för och om det vid en helhetssyn kan anses lämpligare att brädda vid någon annan station är frågor som behöver avgöras i det fortsatta arbetet med översynen och tillståndsprövningen för hela nätet. Förhoppningen måste vara att bygga bort bräddningar.
- Bräddningar berör inte bara Ålstäket utan det behövs en plan som ser till hela ledningsnätet. I en sådan plan behöver miljömässiga och ekonomiska för- och nackdelar beskrivas, även gällande sådana åtgärder som kanske inte till en början känns möjliga att genomföra. Det kan handla om avvägningar kring fast reservkraft, rens-galler på brädden, fler pumpar och uppsamlingsbassänger. En sådan plan är ett fortlöpande arbete som en del av egenkontrollprogrammet, och bör tas fram innan eller i samband med ansökan om det frivilliga tillståndet, senast 6 månader från lagakraftvunnet beslut.
- En del i planen är också den styrning av bräddpunkt som delvis kan göras nedströms enligt utredningen som ligger till grund för anmälan. Hur denna styrning ska gå till avgörs hur bräddpunkterna nedströms Ålstäket fungerar i praktiken, vilket innebär att bräddning måste ske för att avgöra en uppföljning. Vid en sådan uppföljning bör även alternativet att ha reservkraft för huvudledningens hela väg till Käppala studeras med avseende på miljönytta relaterat till kostnader. En sådan uppföljning bör kunna göras så snart det har skett en bräddning i Mölnviken.

Förutsättningen för att rutiner för kortsiktigt arbete och planer för det långsiktiga arbetet ska fungera är en fungerande dokumenterad egenkontroll. Verksamheten har presenterat ett förslag till egenkontrollprogram som med ovanstående beslut och fortlöpande uppdatering blir ett bra dokument att knyta verksamheten till.

Egenkontrollprogrammet för Ålstäkets pumpstation kan med fördel vara en del av reningsverket eller det kommande frivilla tillståndets egenkontrollprogram.

Anmälan och tillsyn

Informationen har hanterats som en formell anmälan om mindre ändring enligt 21 § FMH då bygg- och miljökontoret ansett det som en ändring i befintligt tillstånd. Pumpstationen är, och kommer att vara, en av de få större pumpstationerna i kommunen.

I dag innefattas dock inte pumpstationer vid prövningen av ett reningsverk efter en revidering i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd eftersom de anses vara en verksamhet som ligger utanför själva ”anläggningen för rening”, d.v.s. reningsverket.

Oavsett om stationen provas som en anmälningspliktig verksamhet eller genom ordinarie tillsyn resulterar det vanligtvis i samma typ av beslut eller andra dokument.

En anmälningspliktig verksamhet får påbörjas 6 veckor efter att anmälan inkommit till myndigheten, om myndigheten inte beslutar om något annat. Eftersom pumpstationen och bräddledningen redan fanns på platsen ansågs det inte rimligt att förbjuda en ombyggnation i väntan på vidare utredning och beslut.

Övrigt

Det framkommer att bräddledningen eventuellt skulle ligga på annan markägares fastighet. Detta är frågor som fastighetsägare kommer överens om, bygg- och miljökontoret gör inga bedömningar gällande fastighetsgränser.

Bräddningar som har skett på pumpstationen i Ålstäket har hittills inte anmälts som en misstanke om miljöbrott eftersom pumpstationen hört till ett tillstånd för reningsverket.

Sammanfattning

Den aktuella anmälan gäller en anmälan om ändring för en befintlig lösning. En bräddnings omfattning är beroende av hela ledningsnätet. Värmdö Kommuns VA-enhet har på eget initiativ sökt ett frivilligt tillstånd för hela det centrala nätet där en helhet provas.

Med stöd av de försiktighetsmått och tekniska krav som har presenterats i anmälan samt de krav som ställs i beslutet anser bygg- och miljökontoret att det inte är rimligt att ställa högre krav i nuläget i förhållande till den anmälda ändringens omfattning. Åtgärderna som föreläggs för verksamheten bedöms inte som orimliga att uppfylla.

Bedömningen är att verksamheten kan bedrivas utan olägenhet för hälsa och miljön. Med en bra egenkontroll för det kortsiktiga och långsiktiga arbetet samt en återkommande kontroll av tillsynsmyndigheten bevakas framtida behov och krav på åtgärder.

Kommunicering

Bygg- och miljökontoret har informerat VA-enheten om kontorets förslag till beslut. VA-enheten har inkommit med en skrivelse 2012-05-29 där de framför några felaktigheter i bakgrunden till förslag till beslut. De framför även att ett användande av 26 kap 26 § kan bli kostsam om beslutet överklagas och ändringar sker.

Felaktigheterna har korrigerats. Åtgärderna gällande egenkontroll och åtgärder för att ta fram en reviderad plan för ledningsnätet bedöms vara av sådan karaktär att de behöver tillkomma inom den tidsram som anges i förslag till beslut. Därav står lydelsen om att beslutet ska gälla omedelbart även om det överklagas kvar.

Information

Särskilda upplysningar

Detta beslut befriar inte verksamheten från skyldigheten att iaktta vad som gäller enligt andra bestämmelser för den verksamhet som anmälan avser.

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden kan komma att meddela ändringar av detta beslut om det från hälso- eller miljösynpunkt kan anses motiverat.

Driftsstörningar/olyckstillbud eller liknande händelser som kan leda till olägenheter för människors hälsa eller miljön, ska omgående underrättas bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Beslutet kan överklagas (se bilaga).

Information om egenkontroll

Det är verksamhetens ansvar att utreda och ta in kunskap om vilka risker för miljön och hälsan som en pumpstation för avlopp innebär. Riskbedömningar ska finnas med som en del i det dagliga arbetet. Finns inte tillräckligt med kunskap ska verksamheten skaffa sig denna.

Rutiner och handlingar blir verksamhetens egenkontrollprogram. Egenkontrollprogrammets omfattning ska vara anpassat till verksamheten och fortlöpande.

Information och upplysning

Detta beslut kan överklagas till Länsstyrelsen i Stockholms län.

BYGG-, MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Bilaga:

Hur man överklagar

Karta över verksamhetsområdet

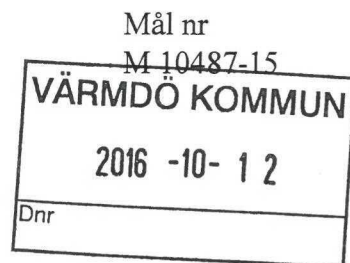
Inkomna yttranden från närboende

Beslut om avgift och faktura för handläggning av ärendet skickas separat.

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060301

DOM
2016-10-11
Stockholm

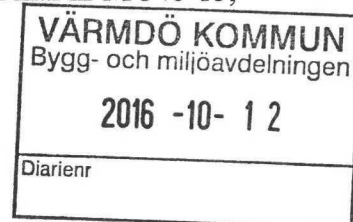

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-11-09 i mål nr M 348-15,
se bilaga A

KLAGANDE

Tekniska nämnden i Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg

MOTPARTER

1. Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun
134 81
Gustavsberg

2. Ljungs samfällighetsförening
Box 41
139 21 Värmdö

SAKEN

Anmälan om verksamhet vid Ålstäkets pumpstation

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av punkten 2 i mark- och miljödomstolens dom undanröjer Mark- och miljööverdomstolen Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämndens i Värmdö kommun beslut den 19 juni 2012, dnr 2010.1987, och återförvisar målet till nämnden för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1298251

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00	08-561 675 59	måndag – fredag
103 17 Stockholm		08-561 675 50		09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se		
		www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Tekniska nämnden i Värmdö kommun (tekniska nämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva punkten 2 i mark- och miljödomstolens dom och fastställa Länsstyrelsens i Stockholms län (länsstyrelsen) beslut den 15 december 2014.

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun (bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden) har uppgett att det medges att ärendet återförvisas till bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden för att som första instans pröva frågan om installation av reservkraftsaggregat är en miljömässigt motiverad försiktighetsåtgärd.

Ljungs samfällighetsförening (föreningen) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Tekniska nämnden har, utöver vad som anförts i tidigare instanser, anført i huvudsak följande. Den nu aktuella ändringsanmälan avsåg ombyggnad av en pumpstation då problem med bräddningar förelåg. Ålstäkets pumpstation hade elva bräddningar mellan 2010–2011, varvid totalt 1 200 kbm orenat avloppsvatten bräddats. Bräddningarna skedde främst på grund av dagvatteninträngning i ledningsnätet samt strömvabrott. Vid tiden för bräddningarna fanns ingen buffertkapacitet i ledningsnätet. Pumpstationen har fram till och med mars 2012 tillhört Hemmesta reningsverk som avvecklades under september 2015. Ledningsnätet uppströms Ålstäket innehåller i dagsläget cirka 40 pumpstationer vilka samtliga har möjlighet att brädda innan de når Ålstäkets pumpstation. I dagsläget är runt 12 000 personer anslutna till pumpstationen och år 2033 beräknas cirka 30 000 personer vara anslutna, vilket innebär ett flöde på 7 100 kbm/dygn. Värmdö kommuns va-enhet har på eget initiativ, den 21 november 2013, sökt frivilligt tillstånd för hela det centrala ledningsnätet där nätet prövas i dess helhet. Länsstyrelsen har dock inte fattat beslut i ärendet ännu.

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen

DOM

M 10487-15

Arbetet med att bygga om pumpstationen påbörjades hösten/vintern 2011 och färdigställdes under 2012. I samband med ombyggnationen förekom driftsättningsproblem som orsakade bräddningar. Pumpstationen har under 2012 och början av 2013 nödavlett avloppsvatten vid fem tillfällen där strömbortfall var anledningen till fyra bräddningar under 2012. De bräddningar som skett under 2012 har alla varit kopplade till inkörningsperioden för den nya pumpstationen. Efter den 9 februari 2013 har inga bräddningar förekommit vid pumpstationen.

Ett antal åtgärder har vidtagits för att förbättra situationen vid Ålstäkets pumpstation. Vidare har även Vattenfall gjort stora vädersäkringsinsatser varför det inte kan inträffa några väderrelaterade strömavbrott i nuläget utan endast strömavbrott till följd av en avgrävd kabel från ett bygge eller en störning från Svenska kraftnät. Om kommunen drabbas av ett större strömavbrott är det troligt att även pumpstationerna vid Mölnviksviken och Tjustvik står utan ström. Vid stationen i Tjustvik finns en gammal bassäng som fungerar som bräddningsmagasin och klarar flera timmars utebliven drift. Vid Mölnviksviken kommer ett större strömavbrott att leda till bräddning förutsatt att vatten pumpas dit från Ålstäket. Så i det fall mark- och miljödomstolens dom står fast krävs det att en ny byggnad uppförs för att rymma ett reservkraftverk vid Mölnviksviken.

Att mark- och miljödomstolen vid sin överprövning av länsstyrelsens beslut har föreskrivit ett ytterligare villkor är ytterst anmärkningsvärt. I de fall mark- och miljödomstolen bedömer att ärendet inte är tillräckligt utrett ska domstolen återförvisa ärendet till första instans för ny erforderlig handläggning. Mölnviksvikens pumpstation som är belägen efter Ålstäkets pumpstation har inte rätt att brädda vid något som helst tillfälle under året. Det innebär att det vid ett eventuellt strömavbrott som rör båda pumpstationerna inte är möjligt att använda det aktuella reservkraftsaggregatet för att pumpa vattnet vidare. Ändringsanmälan berör inte huruvida ett reservkraftsaggregat ska installeras eller ej, utan den ligger till grund för den ombyggnationen som utfördes av Ålstäkets pumpstation 2011 och 2012. Vidare är rapporten avseende beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar inaktuell efter ombyggnationen av Ålstäkets pumpstation då ett antal förbättringsåtgärder vidtagits. Åtgärderna har resulterat i att inga bräddningar har skett vid Ålstäkets pumpstation på snart tre år.

Bygg-, miljö, och hälsoskyddsnämnden har hänvisat till sina tidigare ställningstaganden.

Föreningen har till stöd för sin inställning i huvudsak anfört vad de anfört i tidigare instanser och därtill tillagt följande. Av det faktaunderlag föreningen tillhandahållit i överklagandet av länsstyrelsens beslut framgår klart att följdinvesteringar i efterliggande pumpstation-/er blir nödvändiga för att problemen ska kunna lösas på ett tillfredsställande sätt. Föreningens krav på reservaggregat syftar till att säkra att spillvatten vid ett elavbrott pumpas vidare till ett ställe där det kan tas om hand utan att skada miljön. Det skulle vara helt oacceptabelt att släppa ut stora mängder orenat avloppsvatten på en äng vid Mölnviksviken för vidare befordran till Grisslingen.

Tekniska nämnden har rätt i sitt påstående att infrastrukturen för eldistribution på Värmdö förbättrats avsevärt sedan 2012 och att antalet driftstörningar vid Ålstäkets pumpstation därigenom har minskat. Det innebär emellertid inte på något sätt att risken för strömavbrott eliminerats. Ljung har vid åtminstone två tillfällen de senaste åren drabbats av ej förannonserade strömavbrott som varat mer än fyra timmar. Enligt uppgift från kommunen har dessa avbrott dock inte påverkat pumpstationen. Föreningen är fortsatt skeptisk till uppgiften att inga utsläpp gjorts efter februari 2013 eftersom tecken på bräddningar vid några tillfällen därefter kunnat ses på vattenytan, senast i slutet av 2014. Under 2015 har det inte gjorts några sådana observationer.

Sedan 2012 passerar mycket större mängder avloppsvatten och en stark fortsatt expansion av volymerna är förutsedd. De mängder som bräddas kan därför, under olyckliga omständigheter, bli mycket stora och dessutom drabba betydligt fler kommuninvånare än tidigare. Vid Mörttäsviken uppför Skanska cirka 115 nya bostäder varav många i direkt anslutning till bräddningspunkten. Miljönyttan av åtgärden är därför oförändrat hög. Tekniska nämndens beskrivning av att en volym på 75 kbm kan tillföras bräddningsledningen som buffertvolym utan att bräddning sker till recipienten stämmer inte med verkligheten. Bräddningsledningen utgörs av ett grovt rör som är öppet i båda ändar. Eftersom bräddning ska kunna ske utan att några pumpar är i drift bygger den helt på principen självfall. Det innebär dels att samma

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen

DOM

M 10487-15

mängd som tillförs röret i den övre änden kommer att rinna ut i den nedre, dels att vätska endast kommer att kunna stå kvar i den dränkta delen av ledningen. Röret fyller alltså inte samma funktion som ett bräddningsmagasin i vilket den uppsamlade volymen temporärt kan lagras för att, efter det att felet avhjälpes, kunna forslas vidare. Enligt den rapport Christer Lännergren tagit fram på uppdrag av Värmdö kommun kommer volymerna vid en bräddning att kunna öka från 680 kbm 2012 till 5 200 kbm år 2027.

Påståendet om att Mörtnäsviken är en av kommunens minst känsliga recipienter för bräddningsvolymen gäller uteslutande i rent teknisk mening och helt på grund av att Torsbyfjärden har en mycket stor vattenvolym. För dem som bor i anslutning till bräddningsrörets mynning blir de lokala konsekvenserna av en bräddning däremot obestriddligen mycket obehagliga.

Föreningen vill också påpeka att den rapport om beräkning av kostnader som tekniska nämnden anser vara inaktuell tillkom efter ombyggnaden med alla fakta om den nya anläggningen kända. Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämndens skäl att begära utredningen var dessutom att den redan vid tidpunkten för det överklagade beslutet var osäker på vilka ytterligare åtgärder som kunde krävas för en miljömässigt korrekt drift av pumpstationen.

Värmdö kommun har gjort så stora förändringar i avloppsnätet att de gamla tillstånden för verksamheten och därmed villkoren för t.ex. bräddningar på många håll slutat gälla. Enligt deras uppfattning gäller detta t.ex. Ålstäkets pumpstation som har sitt tillstånd knutet till det numera nedlagda avloppsreningsverket i Hemmesta. Genom det antal personer som tillkommit efter anslutningen av flödet från Hemmesta kan inte heller Ålstäkets pumpstation innefattas i tillståndet för Tjustvik. Därigenom har en besvärande situation uppkommit för Värmdö kommun som riskerar att bli anmäld för miljöbrott så snart en bräddning inträffar. Föreningen har full förståelse för att kommunen försöker undvika kommande problem genom att ansöka om ett frivilligt tillstånd. Kommunen har motsatt sig deras yrkanden även i tillståndsprocessen. Enligt deras senaste uppföljning är ärendet i nuläget vilande hos länsstyrelsen trots ett flertal påstötningar från Värmdö kommun. Föreningen har bedömt det som viktigt att nå ett

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen

DOM

M 10487-15

avgörande nu för att om möjligt undvika att hamna i nya utdragna processer. Ett fastställande av mark- och miljödomstolens dom skulle enligt deras bedömning enbart underlätta det fortsatta ansökningsförfarandet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Vid yrkesmässig verksamhet ska bästa möjliga teknik användas. Kraven avseende bästa möjliga teknik gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Särskild hänsyn ska tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder (se 2 kap. 7 § miljöbalken).

Mark- och miljödomstolen har förordnat att bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut ska förenas med ytterligare ett villkor enligt vilket ett reservkraftsaggregat ska installeras vid pumpstationen som vid frånfall av ordinarie strömförsörjning ska förse pumpstationen med elström.

Av utredningen i målet framgår att Ålstäkets pumpstation ingår i ett ledningsnät som omfattar ett förhållandevis stort antal pumpstationer. Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden har i ett tillsynsärende beträffande bräddningar vid Mölnviksvikens pumpstation utfärdat ett föreläggande som innebär att ingen bräddning får ske vid denna pumpstation. Mölnviksvikens pumpstation ingår i samma nät som och är belägen efter Ålstäkets pumpstation. Vid ett strömavbrott som berör båda pumpstationerna är det således inte möjligt att använda ett reservkraftsaggregat vid Ålstäkets pumpstation för att pumpa vattnet vidare, om det inte samtidigt kopplas in ett aggregat vid Mölnviksvikens pumpstation. Enligt Mark- och miljööverdomstolens mening är det inte lämpligt att förordna om installation av reservkraftsaggregat vid en enskilda pumpstation utan att det först blivit utrett hur det kommer att påverka de övriga stationer som ingår i ledningsnätet.

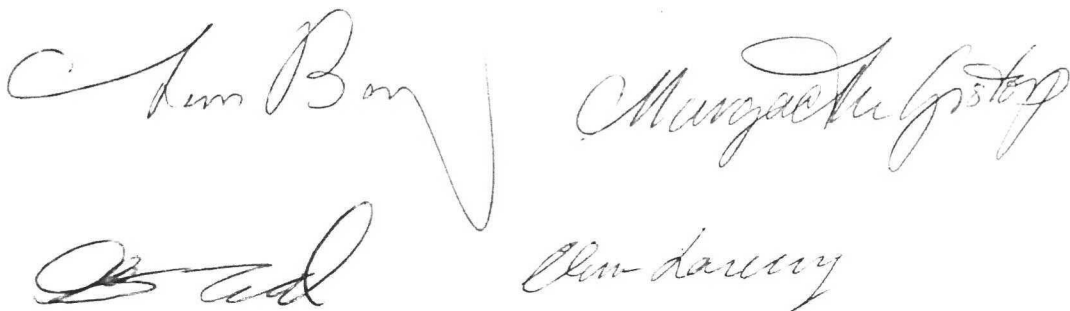
SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen

DOM

M 10487-15

Som mark- och miljödomstolen konstaterat, är det fråga om relativt stora volymer orenat vatten som redan idag kan brädda till recipienten vid ett strömbrott. En utbyggnad av nätet kommer successivt att leda till ett väsentligt utökat flöde. Det är under sådana förhållanden viktigt att tillräckliga skyddsåtgärder vidtas för att förebygga att eventuella bräddningar medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Tekniska nämnden har i sitt överklagande till Mark- och miljööverdomstolen anført att det sedan den 9 februari 2013 inte förekommit några bräddningar vid Ålstäkets pumpstation och att den utredning om kostnader för åtgärder mot bräddningar som togs fram 2012 inte längre är aktuell bl.a. till följd av att den aktuella pumpstationen byggts om. Mark- och miljööverdomstolen finner att det saknas aktuellt underlag för bedömningen av vilka åtgärder som kan anses vara miljömässigt motiverade i förhållande till de risker för människors hälsa och miljö som kan uppkomma till följd av bräddning. Mark- och miljödomstolens dom ska således ändras på så sätt att bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut ska upphävas och ärendet återförvisas till nämnden för fortsatt handläggning.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Margaretha Gistorp, tekniska rådet Dag Ygland samt tf. hovrättsassessorn Elena Landberg, referent.

Föredragande har varit David Sandberg.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-11-09
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 348-15

KLAGANDE

Ljungs samfällighetsförening
Box 41
139 21 Värmdö

MOTPARTER

1. Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg

2. Tekniska nämnden i Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2014-12-15 i ärende nr 5051-29131-2012, se bilaga 1

SAKEN

Anmälan om verksamhet

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar Ljungs samfällighetsförenings yrkande i den del det avser installation av permanenta reservkraftsaggregat på andra pumpstationer än Ålstäkets pumpstation på fastigheten Ålstäket 7:1.

2. Mark- och miljödomstolen ändrar Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut och Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommuns beslut 2012-06-19 på så sätt att beslutet förenas med ytterligare ett villkor enligt följande.

Ett reservkraftsaggregat ska installeras vid pumpstationen som vid frånfall av ordinarie strömförsörjning ska förse pumpstationen med elström.

Dok.Id 428982

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

BAKGRUND

Med anledning av en anmälan av Samhällsbyggnadskontoret i Värmdö kommun om ändring av verksamhet avseende Ålstäkets pumpstation beslutade Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun den 19 juni 2012 att meddela följande beslut gällande pumpstationen på Ålstäket 7:1:

1. Pumpstationen Ålstäket ska bedrivas i överensstämmelse med vad som framkommer i gällande tillstånd för verksamheten samt vad verksamhetsutövaren i huvudsak angivit i anmälan med tillägg av punkterna 2 och 3.
2. Vid utsläpp av orenat avloppsvatten i Mörttäsviken ska åtgärder enligt i anmälan inkommet egenkontrollprogram vidtas med följande tillägg:
 - a. Nivån på städningen ska dokumenteras tydligare där det framgår att alla synliga och åtkomliga fasta partiklar och föremål som kan härledas till en bräddning ska saneras/plockas upp längs med stränder ut förbi Mörttäsviken (ca 650 meter ut från land). Städningen ska pågå tills allt fast material härstammat från bräddningen har krattats upp.
 - b. Om det har bräddat vintertid ska, utöver den städning som kan vidtas omgående efter bräddtillfället, en vårstädning längs med stränderna enligt punkt a ske efter snösmältning.
 - c. Efter bräddtillfället ska det genom vattenprovtagning och analys av enterokocker och e-coli visas på att viken har återgått till badvattenkvalité.
 - d. Det ska framgå i en tydlig checklista i egenkontrollen vilka åtgärder som vidtas när bemanningen kommer till platsen efter ett bräddtillfälle samt en bedömning av hur lång tid det bör ta för bemanningen att inställa sig på plats.
 - e. Beskrivning av hur bräddflödesberäkningen sker vid strömbortfall.
 - f. Informera omgående efter bräddning (oavsett mängd bräddat vatten och tid på året) vid pumpstationshuset om att viken misstänks vara påverkad av otjänliga halter av bakterier och att bad inte rekommenderas. Information om utsläppet ska även finnas tillgängligt på hemsidan.
 - g. En rutin för inkomna synpunkter och klagomål.

Uppdateringar i egenkontrollprogrammet enligt ovan ska ha genomförts senast 3 månader efter lagakraftvunnet beslut.

3. En uppdaterad plan för ledningsnätet (jämför villkor i tillståndet för Hemmesta Reningsverk) ska redovisas senast 6 månader efter att detta beslut vunnit laga kraft. En sådan plan ska som minst innehålla en uppföljning av orsakerna till bräddningar vid Ålstäkets pumpstation samt en beskrivning av vilka åtgärder som ytterligare planeras att vidtas framöver. Åtgärderna ska också innefatta sådana åtgärder som bedöms som maxalternativ där ekonomin avvägs mot miljönyttan.

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut överklagades av Ljungs samfällighetsförening till Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen), som den 15 december 2014 beslutade att avslå överklagandet. Ljungs samfällighetsförening har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Ljungs samfällighetsförening har yrkat att mark- och miljödomstolen ska ändra länsstyrelsens beslut på så vis att som villkor för driften av Ålstäkets pumpstation åläggs Värmdö kommun en skyldighet att göra en investering i fast reservkraft (i form av ett permanent reservkraftsaggregat) vid Ålstäkets pumpstation och ett erforderligt antal efterföljande pumpstationer.

Till stöd för sin talan har föreningen anfört sammanfattningsvis följande. De risker och olägenheter som uppkommer i närmiljön vid Ålstäkets pumpstation vid en bräddning är så stora att de motiverar en ökad driftssäkerhet genom fast reservel. Pumpstationen saknar helt ett bräddningsmagasin varför bräddningar inträffar direkt om pumparna stannar, exempelvis på grund av ett strömavbrott. Vid en bräddning kan mycket stora problem och olägenheter uppstå i närmiljön till bräddningsrörets mynning, särskilt när belastningen ökat genom tillkoppling av ett stort antal ytterligare användare. Det finns planer på kraftigt utökad bebyggelse i närmiljön, vilket rimligen inom en nära framtid kommer att öka det lokala utflödet av spillvatten. Genom ett reservkraftsaggregat blir det fullt möjligt att till en rimlig

kostnad (1 100 000 kr) eliminera den viktigaste anledningen till att bräddningar uppkommer.

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun har yrkat att mark- och miljödomstolen återförvisar målet till bygg-, miljö-och hälsoskyddsnämnden för att där pröva om ett föreläggande om att installera reservkraftsaggregat vid de aktuella pumpstationerna är en miljömässigt motiverad försiktighetsåtgärd enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden har anfört följande. Vid tidpunkten för nämndens beslut var inte kostnaden för åtgärden känd, varför det förelades verksamhetsutövaren att utarbeta en uppdaterad plan för ledningsnätet där planerade åtgärder skulle beskrivas. Rapporten Beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar, 2012-12-04, inkom till följd av nämndens föreläggande. Det är nu nämndens uppfattning att reservkraftsaggregat är en miljömässigt motiverad lösning med tanke på miljönyttan vägt mot kostnaden för att installera denna säkerhetsanordning.

Tekniska nämnden i Värmdö kommun har bestritt ändring och yrkat att mark- och miljödomstolen avvisar Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämndens yrkande om att målet ska återförvisas dit för en ny prövning. Till stöd för sin talan har Tekniska nämnden anfört i huvudsak följande.

Kostnaden för skyddsåtgärden med ett reservkraftverk vid Ålstäkets pumpstation och pumpstationer nedströms kan inte motiveras av den nytta åtgärden innebär. Att investera i permanenta reservkraftaggregat löser endast en del av problemet och till mycket hög kostnad. Ett problem som dessutom förväntas att minska i takt med att elförsörjning infrastruktur byggs ut.

Rapporten Beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar, 2012-12-04, visar att det är relativt få personer anslutna med självfall direkt till Ålstäkets pumpstation. Detta innebär att vid ett större strömavbrott kommer begränsade mängder vatten komma till Ålstäket och bräddning kommer att ske vid andra pumpstationer uppströms Ålstäket.

Tekniska nämnden bedömer inte att det är strömavbrott som är den största risken för bräddning utan överbelastning, vilket bäst åtgärdas med att få bort ovidkommande vatten från nätet. Utgångspunkten ska vara ett utökat förebyggande arbete för att förhindra bräddningar. Investeringar för förbättrade åtgärder i ledningsnätet bör främst inriktas på att metodiskt undersöka och åtgärda inläckage samt att koppla bort tak- och dränvatten som olovligt kopplats på den kommunala VA-anläggningen.

År 2012 har Ålstäkets pumpstation byggts om och förberetts för ett större flöde. Stationen har numera tre parallella pumpar som var för sig klarar av hela flödet. Vid ökat flöde är pumparna dimensionerade så att hela flödet klaras med två pumpar och en pump alltid finns som reserv. Pumpstationen är uppkopplad i driftövervakningssystemet VA-operatör, som registrerar nivå och larmar om bräddning trots allt sker. I kommunen finns driftpersonal i beredskap dygnet runt, året om. Numera finns möjlighet att koppla in ett mobilt reservkraftaggregat för att försörja stationen vid lokalt strömavbrott. Dock krävs det att strömavbrottet är aviserat då det är en viss inställelsetid.

Under 2013 har Ålstäkets pumpstation bräddat 45 minuter vid ett tillfälle. Stationen stängdes då av för att inte föra avloppsvatten vidare utan att möjliggöra lagning av ledning. Under 2014 och till maj 2015 har Ålstäkets pumpstation inte bräddat.

Ljungs samfällighetsförening har yttrat sig över motparternas yttranden och anför i huvudsak följande. Ärendet bör inte återförvisas till nämnden eftersom det kan leda till en ny utdragen process. Kostnaderna för samhället kan komma att överstiga kostnaderna för den investering som föreslås, vilket vore dysfunktionellt.

Strömavbrott utgör den främsta anledningen till oplanerade bräddningar i Mörttäsviken. Om samtliga pumpstationer drabbas av ett strömbortfall samtidigt avstannar naturligtvis flödet. Annorlunda blir det om Ålstäket drabbas av ett mer lokalt strömavbrott medan systemet i övrigt är i drift. Bräddningsvolymerna kan då under ogynnsamma omständigheter på sikt bli mycket stora. Bräddningar

dokumenteras inte i driftövervakningssystemet och ingår inte i statistiken, vilket gör att systemets tillförlitlighet på allvar kan ifrågasättas.

Tekniska nämnden Värmdö kommun har beretts möjlighet att yttra sig över samfällighetsföreningens senaste yttrande, men har inte avhört.

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun har beretts möjlighet att yttra sig över samfällighetsföreningens yttrande samt över Tekniska nämndens yttrande. Nämnden har anfört att de inte har något ytterligare att tillföra i ärendet.

DOMSKÄL

Inledningsvis konstateras att Ljungs samfällighetsförening är berörd på sådant sätt att talerätt föreligger.

Härefter konstateras att Ljungs samfällighetsförening har yrkat att domstolen ska besluta att ett reservkraftsaggregat ska installeras inte bara vid Ålstäkets pumpstation utan även vid ett antal efterföljande pumpstationer. Mark- och miljödomstolen finner att domstolen i nu aktuellt mål endast kan pröva det överklagade beslutet, vilket omfattar Ålstäkets pumpstation på fastigheten Ålstäket 1:7. Yrkandet avseende installation av reservkraftsaggregat vid andra pumpstationer kan domstolen inte pröva. Yrkandet i denna del ska således avvisas.

Mark- och miljödomstolen har således i sak att pröva om nämndens beslut avseende pumpstationen på fastigheten Ålstäket 7:1 får anses tillräckligt för att uppfylla kraven i 2 kap. 3 § miljöbalken eller om beslutet med hänsyn till risken för bräddningar bör förenas med ett villkor om att ett permanent reservkraftsaggregat ska installeras vid pumpstationen. Vid denna bedömning ska det göras en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken, då en avvägning av nyttan av aktuell skyddsåtgärd ska ställas mot kostnaden för densamma.

Av utredningen i målet (se rapporterna Ombyggnad av Ålstäkets pumpstation – bedömda effekter på miljön 2011-12-28, Förslag till egenkontrollprogram för

Ålstäkets pumpstation 2012-01-16, Beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar 2012-12-04 samt Hantering av bräddningar vid Stockholm Vatten och synpunkter på bräddningar från Ålstäkets pumpstation 2011-12-19) framgår sammanfattningsvis följande.

Aktuell pumpstation har år 2010-2012 en anslutning på 2 600-2 700 personer, vilket motsvarar 450-500 m³ spillvatten per dygn samt att utöver detta tillkommer en viss okänd mängd ovidkommande vatten i ledningsnätet. Nätet kommer succesivt att byggas ut och Ålstäkets pumpstation beräknas år 2030 ha cirka 30 000 pe anslutna. År 2012 är det ca 200 villafastigheter med självfall som är anslutna till pumpstationen, vilket enligt Tekniska nämnden innebär att en relativt begränsad mängd vatten kommer att bräddas vid ett stort strömavbrott som påverkar alla pumpar i systemet. Kostnad för reservkraftverk vid Ålstäket uppgår till ca 500 000 kr och kostnaden för reservkraftverk i hela systemet uppgår till 1,1 mnkr. Inställelsetiden vid larm uppgår som mest till någon timme. Bräddningar sker i den inre delen av Torsbyfjärden. Vattenomsättningen torde vara relativt snabb i större delen av Torsbyfjärden.

Domstolen gör mot bakgrund av redovisade uppgifter följande bedömning.

I målet har anförts att det inte går att förutspå hur stora delar av kommunen som blir strömlös vid ett strömavbrott och att relativt få personer är anslutna med självfall direkt till Ålstäkets pumpstation samt att detta innebär att begränsade mängder vatten komma till nu aktuell pumpstation.

Antalet angivna villafastigheter med självfall till pumpstationen är enligt utredningen i dag cirka 200 vilket med en schablon av 2,7 boende per hushåll (se allmänt tillgängliga statistiska uppgifter från Statistiska centralbyrån) innebär cirka 540 pe anslutna med en resulterande beräknad spillvattenvolym av cirka 80-100 m³/dygn. Till denna volym tillkommer också erfarenhetsmässigt en volym orenat avloppsvatten i inkommande ledning till pumpstationen vilken beror på ledningsdimension, fyllnadsgrad och längd av självfallsledningen. Beroende på

funktion och kondition för avloppspumparna tillkommer även en viss volym via utgående tryckledning. Bidrag från inkommande och utgående ledningar är momentant vid ett strömbortfall. I det fall strömbortfall endast är lokalt pågår vidare inflöde till pumpstationen tills pumpning i uppströms belägen pumpstation slås av.

Sammanfattningsvis konstaterar domstolen att det redan i dag är relativt stora volymer orenat avloppsvatten som vid ett strömavbrott kan brädda till recipienten. Detta oavsett om bräddningen endast sker en timme eller om bräddningen fortgår en längre tid. Vidare ska en succesiv utbyggnad ske och pumpstationen kommer i framtiden att hantera väsentligt mycket större volymer än i dag. Dessa volymer talar i sig starkt för att en skyddsåtgärd i form av ett reservkraftverk ska föreskrivas.

Nytan med ett reservkraftsaggregat bör ses mot de kostnader som detta innebär för verksamhetsutövaren. Av utredningen framgår att kostnaden för ett permanent reservkraftsaggregat i Ålstäket, inklusive tillhörande bränsletank och avledning av avgaser, totalt skulle uppgå till 500 000 kr.

Enligt domstolens uppfattning är, även med beaktande av vad som anförts om uppskattning av vattnets omsättningshastighet i Torsbyfjärden etc., de villkor som föreskrivs i föreläggandet inte tillräckliga. Ett reservkraftverk bedöms vara till sådan nytta för miljön, att det får anses rimligt med en investering i ett sådant. Kostnaden för inrättande av ett permanent reservkraftsaggregat är i sammanhanget inte så stor att den inte bör kunna tolereras.

Nämndens beslut bör således kompletteras med ett villkor om inrättande av ett permanent reservkraftsaggregat. Mark- och miljödomstolen bedömer att det inte finns skäl att ytterligare utreda frågan hos nämnden. I nämndens beslut ska därmed göras ett sådant tillägg som framgår av domslutet.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM

M 348-15

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 30 november 2015. Prövningstillstånd krävs.

Johan Svensson

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Johan Svensson, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand. Föredragande har varit beredningsjuristen Lisa Grill.

Länsstyrelsen
Stockholm

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

Enheten för överklaganden
Anna Ahrling
010-223 12 07

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

INKOM: 2015-01-21
MÅLNR: M 348-15
AKTBIL: 3

Klagande
Ljungs samfällighetsförening
Box 41
139 21 Värmdö

Motpart
Värmdö kommun
Samhällsbyggnadskontoret
134 81 Gustavsberg

Överklagande av miljö- och hälsoskyddsnämnds beslut angående anmälan om ändrad verksamhet, pumpstation, på fastigheten Ålstäket 7:1 i Värmdö kommun

Beslut

Länsstyrelsen avslår överklagandet.

Bakgrund

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun beslutade den 19 juni 2012, Dnr 2010.1987, att meddela följande beslut gällande pumpstationen på fastigheten Ålstäket 7:1:

1. Pumpstationen Ålstäket ska bedrivas i överensstämmelse med vad som framkommer i gällande tillstånd för verksamheten samt vad verksamhetsutövaren i huvudsak angivit i anmälan med tillägg av punkterna 2 och 3.
2. Vid utsläpp av orenat avloppsvatten i Mörttäsviken ska åtgärder enligt i anmälan inkommet egenkontrollprogram vidtas med följande tillägg:
 - a. Nivån på städningen ska dokumenteras tydligare där det framgår att alla synliga och åtkomliga fasta partiklar och föremål som kan härledas till en bräddning ska saneras/plockas upp längs med stränder ut förbi Mörttäsviken (ca 650 meter ut från land). Städningen ska pågå tills allt fast material härstammat från bräddningen har krattats upp.
 - b. Om det har bräddat vintertid ska, utöver den städning som kan vidtas omgående efter bräddtillfället, en vårstädning längs med stränderna enligt punkt a ske efter snösmältning.
 - c. Efter bräddtillfället ska det genom vattenprovtagning och analys av enterokocker och e-coli visas på att viken har återgått till badvattenkvalité.
 - d. Det ska framgå i en tydlig checklista i egenkontrollen vilka åtgärder som vidtas när bemanningen kommer till platsen efter ett bräddtillfälle samt en bedömning av hur lång tid det bör ta för bemanningen att inställa sig på plats.
 - e. Beskrivning av hur bräddflödesberäkningen sker vid strömbortfall.

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

- f. Informera omgående efter bräddning (oavsett mängd bräddat vatten och tid på året) vid pumpstationshuset om att viken misstänks vara påverkad av otjänliga halter av bakterier och att bad inte rekommenderas. Information om utsläppet ska även finnas tillgängligt på hemsidan.
- g. En rutin för inkomna synpunkter och klagomål.

Uppdateringar i egenkontrollprogrammet enligt ovan ska ha genomförts senast 3 månader efter lagakraftvunnet beslut.

- 3. En uppdaterad plan för ledningsnätet (jämför villkor i tillståndet för Hemmesta Reningsverk) ska redovisas senast 6 månader efter att detta beslut vunnit laga kraft. En sådan plan ska som minst innehålla en uppföljning av orsakerna till bräddningar vid Ålstäkets pumpstation samt en beskrivning av vilka åtgärder som ytterligare planeras att vidtas framöver. Åtgärderna ska också innefatta sådana åtgärder som bedöms som maxalternativ där ekonomin avvägs mot miljönyttan.

Beslutet gäller omedelbart även om det överklagas.

I beslutet anförs bl.a. följande. Bakgrunden till ombyggnaden av Ålstäkets pumpstation är att Hemmesta reningsverk ska läggas ner för omkoppling till Käppala. Ålstäkets pumpstation har sedan tidigare en bräddledning som mynnar i strandkanten inne i Mörttäsviken. Bräddning har skett vid elva tillfällen de senaste två åren (2010 och 2011) och totalt har 1200 m³ bräddat. Bräddning sker främst på grund av mycket dagvatten i ledningsnätet samt strömvabrott. Bräddning sker då vattnet inte har någon annanstans att ta vägen än ut i en recipient eller tillbaka in i bostäderna. Det finns ingen buffertkapacitet på ledningsnätet eftersom flödena är för stora. Pumpstationen ska byggas om invändigt så att det ska finnas tre pumpar. Det hela dimensionerade flödet beräknas kunna klaras och planen är att en pump alltid ska finnas i reserv.

Ljungs samfällighetsförening, ägare till fastigheten Ljung 1:1, har överklagat nämndens beslut och yrkar att pumpstationen omedelbart förses med ett permanent reservkraftaggregat; att driften på samma sätt säkras även vid efterföljande pumpstationer nedströms mot Käppala, alternativt att en "buffertbassäng" anläggs, som temporärt kan ta emot bräddningsvolymerna; att en plan upprättas för successiva ytterligare investeringar i driftsäkerheten i pumpstationen/nätet; att en plan upprättas för hur allmänheten på ett snabbt, enkelt och säkert sätt ska underrättas vid en inträffad bräddning. Exempel på sådana åtgärder är teknik för automatisk avskiljning av fasta partiklar vid en bräddning och en förlängning av bräddningsledningen till en plats som har en garanterat bra vattenomsättning vid en eventuell bräddning. Till stöd för sin talan anför föreningen i huvudsak följande. Föreningen har påpekat att förändringarna genomförs utan giltiga tillstånd och utan rimlig kontakt med dem och andra intressenter i närområdet. Som grannar till pumpstationen hade de inbjudits att inkomma med synpunkter, vilket de också gjort. Sammanfattningsvis är det deras uppfattning att kommunen starkt underskattar de risker och olägenheter som uppstår i närområdet vid bräddningar från pumpstationen och att ambitionsnivån

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

vad gäller de tekniska lösningarna inte står i proportion till detta. De har påpekat ett antal tekniska möjligheter att minimera riskerna. Högsta prioritet är att säkra pumpfunktionen vid elavbrott. Det kan inte anses godtagbart att en skärgårdskommun med en uttalat hög ambitionsnivå vad gäller miljön planerar att vid driftsstörningar släppa ut stora mängder orenat avloppsvatten direkt i en recipient. Detta dessutom utan att ha tillräckligt utrett förutsättningarna för att säkra systemet mot alldagliga företeelser som strömavbrott och kraftiga regn. Det hänvisas också i protokollet till den "frivilliga" ansökan kommunen arbetar med för hela ledningsnätet som ett sätt att på sikt åstadkomma en bra helhetslösning. Däremot saknas helt krav på specifika tekniska förbättringar av pumpstationen som villkor för de kraftigt utökade volymer som planeras. De uppgraderingar som redan skett av pumparna i syfte att klara större flöden och att skapa reservkapacitet vid felfunktioner är bra men det hjälper inte om ett strömavbrott direkt slår ut hela funktionen med en omedelbar bräddning som följd. Mobil reservkraft kan teoretiskt sättas in vid ett strömavbrott men dels tar det avsevärd tid att få ett mobilt aggregat på plats vid Ålstäket, dels kommer pumpstationen i alla händelser inte att prioriteras. Mobil reservkraft är därför ingen lösning på problemet utan det enda rimliga är att redan nu installera fasta elaggregat på denna och efterföljande pumpstationer. Enligt deras mening har man vid bedömningen av riskerna vid bräddningar från Ålstäkets pumpstation lagt alldeles för stor vikt vid den rapport som upprättats av Stockholms vatten. Den är mycket summarisk och innehåller framförallt generella slutsatser om vad som kan tänkas hända vid en bräddning. Det framgår tydligt att ingen specifik information inhämtats om vare sig bräddningsvolymer eller strömningsförhållandena i Mörttäsviken. Slutsatserna i rapporten handlar om Torsbyfjärden i sin helhet och inte om deras närmiljö i Mörttäsviken. Ett betydligt bättre underlag krävs för en korrekt bedömning av de lokala effekterna av en bräddning och därmed också en korrekt bedömning av vilka tekniska lösningar som krävs för att på ett rimligt sätt undvika en negativ miljöpåverkan i viken. De rutiner som Bygg-, miljö- och hälsoskyddnämnden ålagt förvaltningen att tillämpa fungerar inte i praktiken. Vid den bräddning som inträffade den 16 juli 2012 var det boende i Ljung som upptäckte att vattnet var förorenat och informerade kommunen om detta. Det var föreningen som fick upplysa förvaltningen om vilka åtgärder kommunen åtagit sig att vidta och trots påpekandet fanns ännu mer än ett dygn efter bräddningen inte någon information på hemsidan eller något anslag vid pumpstationen, trots att utsläppet inträffade mitt i badsäsongen. I övrigt hänvisar föreningen till tidigare inlagor till nämnden.

Nämnden har med anledning av överklagandet beretts tillfälle att yttra sig och därvid framfört i huvudsak följande. Nämnden har gjort bedömningen att det i dagsläget inte finns en teknik som med rimliga medel kan åstadkomma att bräddning från pumpstationer undviks helt och hållet. Anledningen är att bassänger skulle behöva vara orimligt stora för att klara av 100-300 liter/sekund. Permanenta reservkraftverk bedöms i dagsläget inte kostnadsmässigt motiverat i förhållande till miljönyttan bl.a. då reservkraftverk också behövs vid nästföljande stationer för att undvika att enbart förflytta bräddningen till en annan station. Bedömningen angående miljönyttan grundar sig på en inläga från Stockholm

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

vatten där det framgår att eventuella bräddningstillfällen från stationen i Ålstäket inte kan anses ge några bestående effekter för miljön eller hälsan. Även om inlagan till viss del var av övergripande karaktär ansågs yttrandet, med stöd av Stockholm vattens erfarenhet och expertis, ändå vara en tillräcklig bakgrund för att kunna visa på risker för effekterna för miljön och hälsa. Nämnden har fattat beslutet att ett utökat förebyggande arbete istället ska vara utgångspunkten i dagsläget för att förhindra bräddningar. Detta ska bl.a. ske genom att investeringar görs i ledningsnätet för att undvika inläckage av ovidkommande vatten. Vid pumpstationen i Ålstäket skedde 2010 och 2011 sex av elva antal bräddningar p.g.a. ovidkommande vatten, två skedde p.g.a. strömavbrott och resterande saknar orsaksregistrering. Bräddningar p.g.a. ovidkommande vatten bedöms kunna vara möjliga att bygga bort. Risker för hälsoeffekter finns under och ett tag efter bräddning. Därför har nämnden ansett att information om pågående bräddning är nödvändig och måste vara tydlig och lätt åtkomlig för att hälsorisken ska kunna anses beaktad och åtgärdad. Nämnden anser också att mer information om pumpstationers funktion, samt en information och uppföljning gällande kravet på att takvatten inte får kopplas på till spillvattenledningarna kan vara avgörande för att undvika framtida bräddningar som orsakas av ovidkommande vatten. Bristerna har framkommit i verksamheten efter att beslut togs. Bristerna bestod i att anläggningen i sin helhet inte var slutförd och en bräddning kunde därför ske utan att larmet gick och onödigt mycket avloppsvatten bräddades ut innan åtgärd. När samhällsbyggnadskontoret fick kännedom om bräddningen följdes nämndens beslut och åtgärder gällande larmet har vidtagits. Uppföljande tillsyn har utförts där samhällsbyggnadskontoret har redovisat en reviderad ledningssaneringsplan samt ett reviderat egenkontrollprogram. Händelsen är anmäld som misstanke om miljöbrott.

Ljungs samfällighetsförening har med anledning av vad nämnden anfört beretts tillfälle att yttra sig. Föreningen har därvid i huvudsak framfört följande. Föreningen har information om de volymer örenat avloppsvatten som släppts ut i viken de senaste åren men avstår från att göra en egen bedömning av vilka volymer som kan komma att bräddas i olika scenarier efter det att ytterligare områden framgent anslutits till pumpstationen. Det kan dock konstateras att nämnden själv anger ett möjligt flöde om 300 l/sekund som skäl för att inte ens överväga byggandet av en buffertbassäng. Vid ett strömavbrott liknande det som senast inträffade så sent som i december 2012 blir vid detta flöde den mängd avloppsvatten som hamnar i viken 6 480 000 liter. En sådan volym örenat avloppsvatten kommer att orsaka en väsentlig negativ påverkan på miljön och trivseln i ett tätbefolkat område. I sitt yttrande framhåller kommunen att förebyggande åtgärder vad avser tillflödet till ledningsnätet är huvudinriktningen för att undvika bräddningar från Ålstäkets pumpstation. Det är bra att insatser görs för att minska tillflödet av ovidkommande vatten till ledningsnätet, men som strategi för att förhindra bräddningar från just denna pumpstation saknar dessa helt betydelse eftersom pumparna under 2012 redan uppgaderats för att klara ett mycket större flöde än tidigare. Därmed klarar de rimligen i nuläget även det extra tillskott som uppkommer till följd av omfattande regn och snösmältning. Referenser till bräddningar som inträffat under 2010 och 2011 är därför helt

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

irrelevanta. I nuläget utgör strömavbrott den största risken för att bräddningar ska inträffa vid denna pumpstation. Det är därför en fullt rimlig och inte orealistiskt dyr åtgärd att säkra pumpfunktionen i Ålstäket och efterföljande pumpstationer genom permanenta reservaggregat. Ett alternativ till detta är att efter Ålstäket anlägga en buffertbassäng. Att det i en framtida Extremsituation skulle kunna bli ännu större volymer är enligt deras uppfattning inget giltigt skäl att avstå från att genom en bassäng säkra sig mot mer frekvent uppkommande problem.

Ljungs samfällighetsförening har kompletteringsvis anført att den utredning som kommunen utfört om vilka ytterligare åtgärder som skulle kunna vidtas ger stöd åt att investeringen i fasta aggregat för reservel är både miljömässigt vettigt och kostnadsmässigt fullt rimligt att vidta. Till yttrandet har en rapport fogats.

Motivering

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 2 kap. 3 § första stycket miljöbalken, MB, ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska vid yrkesmässigt verksamhet användas bästa möjliga teknik. Av andra stycket framgår att dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

I 2 kap. 7 § första stycket MB föreskrivs bland annat att kraven i 2–6 §§ gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Av 26 kap. 1 § första stycket MB ska tillsynen säkerställa syftet med denna balk och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken. I andra stycket första meningen anges att tillsynsmyndigheten för detta ändamål på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning ska kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse.

Enligt 26 kap. 9 § MB får en tillsynsmyndighet i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas.

Länsstyrelsens bedömning

En pumpstation för avloppsvatten är inte tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöprövningsförordningen (2013:251), MPF. Detsamma gällde enligt den tidigare gällande förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd i sin lydelse vid tidpunkten för nämndens beslut. Det överklagade beslutet får således ses som ett föreläggande enligt 26 kap. 9 § MB.

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

Ålstäkets pumpstation har försetts med tre pumpar. En pump pumpar 130 liter/sekund. I dagsläget är cirka 2600 personer anslutna till pumpstationen. År 2033 beräknas cirka 30 000 personer vara anslutna vilket innebär ett flöde om 7 100 m³/dygn och ett maxflöde om 273 liter/sekund. Hela det dimensionerade flödet beräknas kunna klaras och planen är att en pump alltid ska finnas i reserv. I samband med ombyggnationen ska ledningen fortfarande mynna i Mörttäsviken men på åtta meters djup, 80 meter ut från strandkanten.

Nämnden har med stöd av ett PM från Stockholm vatten, Hantering av bräddningar vid Stockholm Vatten och synpunkter på bräddningar från Ålstäkets pumpstation, daterat den 19 december 2011 bedömt riskerna för miljö och hälsa vid utsläppspunkten Ålstäket som små. Det är dock fortfarande ett utsläpp som måste beaktas och skyddsåtgärder vidtas.

Klaganden har anfört att PM:et från Stockholm Vatten är mycket summariskt och endast innehåller generella slutsatser om vad som kan hända vid bräddning. Det saknas specifik information om bräddningsvolym och störningsförhållandena i Mörttäsviken. Ett betydligt bättre underlag behövs för en korrekt bedömning av de lokala effekterna av bräddning och därmed också vilka tekniska lösningar som krävs för att på ett rimligt sätt undvika en negativ miljöpåverkan i viken.

Länsstyrelsen delar klagandens uppfattning att rapporten från Stockholm Vatten förvisso har ett generellt innehåll men trots det ger den en tillräckligt god beskrivning av den aktuella platsen och den omgivande miljön. Länsstyrelsen finner att nämnda rapport tillsammans med vad som i övrigt framkommit i ärendet och vad som anges i beslutet utgör ett tillräckligt underlag för bedömning av de risker som kan uppkomma till följd av bräddning.

Frågan länsstyrelsen härfter har att ta ställning till är om det aktuella föreläggandet är tillräckligt för att kraven i 2 kap. 3 § MB ska anses uppfylla.

Av nämndens beslut framgår att Värmdö kommuns VA-enhet har driftövervakning dygnet runt samt att det finns en möjlighet att koppla in mobil reservkraft. Denna kopplas dock inte in om andra mer prioriterade anläggningar behöver reservkraften. Vidare framgår att med stöd av ett tydligt egenkontrollprogram ska informationen om att bräddning har skett kunna nå ut på ett effektivt sätt till berörda. Informationen ska finnas tillgänglig på känd plats på hemsidan och för de som passerar ska informationen finnas tillgänglig på platsen för pumpstationen.

Angående frågan om permanent reservkraft vid Ålstäkets pumpstation framgår det att nämnden har bedömt att detta endast kommer skapa problem på andra platser i ledningsnätet. Denna slutsats verifieras i den rapport, Beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar, daterad den 4 december 2012 som klaganden bifogat till sitt yttrande. Av rapporten framgår att det är relativt få personer anslutna med

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

självfall direkt till Ålstäkets pumpstation, ca 200 villafastigheter och några mindre verksamheter. Det innebär att vid ett stort strömbrott som omfattar hela Värmdö kommer begränsade mängder vatten komma till Ålstäket och bräddning kommer att ske på andra ställen. Ett permanent reservkraftverk skulle kunna placeras i Ålstäket. Detta skulle dock kräva en att en ny byggnad byggs för att rymma reservkraftverk inklusive bränsletank och avledning av avgaser. Totalt skulle det innebära en kostnad om 500 000 kr. I de situationer som kommunen drabbas av ett större strömbrott är det troligt att även pumpstationerna i Mölnviken och Tjustvik står utan ström. Vid stationen i Tjustvik finns en gammal bassäng som fungerar som bräddmagasin och klarar flera timmar utebliven drift. Vid Mölnviksviken kommer ett större strömbrott att leda till bräddningar, förutsatt att vatten pumpas dit från Ålstäket. Även för Mölnviksviken krävs att en ny byggnad uppförs för att rymma ett reservkraftverk. Detta måste dessutom vara större än vid Ålstäket då pumparna i Mölnviksviken har en högre effekt. Totalt bedöms ett reservkraftverk med tillhörande byggnad i Mölnviksviken kosta 600 000 kronor. En lösning med reservkraft hela vägen från Ålstäket till Tjustvik bedöms kosta 1 100 000 kronor.

I fråga om bräddmagasin framgår av ovan nämnda rapport att ett bräddmagasin inte bedöms vara ett realistiskt alternativ med tanke på den storlek som skulle krävas för att magasinet skulle göra någon nytta vid ett haveri. Ett mindre magasin skulle kunna byggas, som klarar av en mindre del av flödet, men bräddningar skulle då ske så fort magasinet fylls. Den sammanlagda kostnaden för ett bräddmagasin bedöms bli minst 6 miljoner kronor, beroende på kostnaden för markintrånget. En filtrering skulle enligt ovan nämnda rapport innebära att det fastnar och bräddar vid sidan om. En förlängning av utloppsledningen skulle bli orimligt kostsam i relation till riskerna för miljö och hälsa.

Länsstyrelsen finner mot bakgrund av ovanstående, med särskild hänsyn tagen till att det i dagsläget i förhållande till pumpstationens kapacitet är relativt få fastigheter anslutna och att stationen är anpassad till en stor ökning av antalet anslutna fastigheter, att det föreläggande som nämnden har beslutat om för närvarande får anses vara tillräckligt. Vid en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § MB finns det därför enligt länsstyrelsens mening inte skäl att ställa ytterligare krav. Vad klaganden i övrigt anfört föranleder inte någon annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

Länsstyrelsen kan därutöver konstatera att Hemmesta avloppsanläggning bedrivs med ett tillstånd från miljöprövningsdelegationen den 7 januari 2003. Den nu aktuella pumpstationen synes ingå i den verksamheten. För det fall den nu anmälda ändringen ska betraktas som en ändring av den tillståndsgivna verksamheten finner Länsstyrelsen att den varken innebär en sådan verksamhet som är tillståndspliktig enligt 2-32 kap. MPF eller innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma på ett sådant sätt att tillstånd krävs enligt 1 kap. 4 § MPF.

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

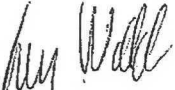
Länsstyrelsen noterar även att det för närvarande pågår en tillståndsprövning av ledningsnätet i Värmdö kommun. Denna prövning kommer att innefatta en helhetsbedömning av hela nätets miljöpåverkan vilken kan komma att omfatta vilka risk- och åtgärdsanalyser som ska göras, vilka regn som det ska dimensioneras för och om det vid en helhetssyn kan anses lämpligare att brädga vid någon annan station.

Länsstyrelsen får avslutningsvis påpeka att vid återkommande bräddningar eller i andra fall av upplevda olägenheter kan anmälan göras till nämnden som har att hantera dessa frågor inom ramen för sin roll som tillsynsmyndighet.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen, Nacka tingsrätt, enligt bilaga.

Beslut i detta ärende har fattats av länsassessor Jörgen Warstrand. Föredragande har varit länsassessor Anna Ahrling. I handläggningen av ärendet har deltagit miljöhandläggaren Kerstin Rosén Nilsson.

Jörgen Warstrand

Anna Ahrling

Kopia till: Värmdö kommun

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.